

Måttsundarn

MÅTTSUNDS INTRESSEFÖRENING

Medlemsblad nr 31 2011 Årgång 16

Pris 20:-

Måttsund - Årets by 2012

Någon gång i tiden, för mycket länge sedan, kanske Svedjastugan såg ut som den gör på bilden, när den användes som slätterstuga.

Måttsunds Intresseförening, Funktion/ Namn/ Adress [975 95 Luleå]

Ordförande: Birgitta Ahlman, Måttsunds Byaväg 300

Telefon: 34110, Mobil: 070-665 1032, E-post: birgitta.ahlman@telia.com

Måttsundarn, Redaktionskommittén

Nils Nordlund, Skogsbrynet 22

Telefon: 340 33, Mobil: 073-816 40 33, E-post: nils.nordlund@brevet.se

Ingrid Vikström, Måttsunds Byaväg 296

Telefon: 34072, Mobil: 070-677 80 71, E-post: ingvik@telia.com

Birgitta Ahlman, Måttsunds Byaväg 300

Telefon: 34110, Mobil: 070-665 10 32, E-post: birgitta.ahlman@telia.com

Bertil Öström, Rinnelvägen 8

Telefon: 34125, E-post: bertil.ostrom@gmail.com

Webbredaktör, Ingela Åström, Ollbacken 54

Telefon: 26 99 44, Mobil: 070-634 64 23, E-post: ingela.astrom@edu.lulea.se

Webbadress, www.byar.lulea.se Välj Måttsund i sökfönstret.

Måttsunds Intresseförening, Bankgiro 5507-4660

Medborgarhuset, Ordförande: Ansgar Vågberg, Telefon: 340 42

- Uthyrning: Nils Nordlund, Skogsbrynet 22, Telefon: 340 33
Mobil 073-816 40 33

IK Örnen ikornen@lulea.riksnet.se

- Ordf. Kjell Sundberg Tel. 34168, Mobil: 070-225 32 86

Fyrklöversn Skoter och Fritidsförening, kontaktpersoner:

- Jörgen Malmström, Telefon: 342 13, Mobil: 070-523 19 10
- Stefan Eriksson, Telefon: 340 04, Mobil: 073-337 18 26
- Fredrik Sundberg, Telefon: 342 58, Mobil: 070-543 42 58

Hamnföreningen Sätet, Ordförande, Mattias Alman, Telefon: 343 43

Hamnföreningen Skatabryggan, Ordf. Hans Engström, Telefon 341 15

Hej Alla läsare!

Äntligen kom det lite snö i Måttsund så att vi kan känna av julstämning även i år. Det såg länge bekymmersamt ut, men snabbt låg det några dm snö på hustaken, om det inte nu hinner regna bort förstås.

Året 2011 har varit ett händelserikt år i Måttsund då bredbandsnätet har uppgraderats med möjlighet till mycket snabba överföringar. Nätet som har byggts är modernt och likvärdigt med stadsnätet och det nät som finns i andra byar. Det måste vara en bra utveckling för Måttsund.

Som ett led i utvecklingen, eller ett projekt som pågår samtidigt, är att Måttsunds ungdomar har fått **89 375 kr** i bidrag från Länsstyrelsen. Detta för att skapa en ungdomsgård i Medborgarhuset med digital teknik som innebär, internetanslutning, visning av storbild, spel och musik med förstklassigt ljud. I projektet är **Olle Palmgren** och **Simon Sjögren** representanter för byns ungdomar. Tekniken är planerad att vara driftsatt under januari 2012. Projektet gynnar förutom ungdomsverksamheten även föreningslivet och alla boende, då möjligheter erbjuds att t.ex. se idrotts-evenemang, hockeymatcher mm i gemenskap.

Medborgarhusföreningen har ställt sig positiv till utvecklingen då det finns en förhoppning att den nya tekniken ska leda till ökad uthyrning av lokalen. Det är också en förhoppning att utvecklingen ska göra huset intressant för alla i byn som leder till ökat antal medlemmar. Det är en målsättning att 2012 ska bli ett ”**värvningens år**” och att antalet medlemmar i Medborgarhusföreningen ska öka till minst 150 medlemmar.

Intresseföreningen framför på detta sätt ett STORT Tack till alla som har jobbat med ideell verksamhet under året. Utan dessa krafter skulle nog byns utveckling stå helt stilla.

Intresseföreningen med tidning och webb önskar Alla läsare en

God Jul och ett Gott Nytt År

Innehållsförteckning

Föreningar, företagare och bybor i Måttsund!	Sid. 4
Revy i Måttsund?	Sid. 5
Festkommitten	Sid. 7
Gruvor i Måttsund	Sid. 8
Medlemsmöte i Bäckmellanbodarna	Sid. 11
Norrbottens vackraste kalhygge	Sid. 13
Surströmming 2012	Sid. 14
Det är nödvändigt att måla	Sid. 14
Sommarboendet i Bäckmellanbodarna på 1950-talet	Sid. 19
Arbetet med stugan i Bäckmellanbodarna	Sid. 20
Bredband i Måttsund, modernisering	Sid. 25
Medborgarhuset i förändring	Sid. 28
Fäbodliv	Sid. 30
Adventsfirande	Sid. 32
Måttsunds-Kul	Sid. 33
Nya i byn	Sid. 34
Anslagstavlan	Sid. 35

Föreningar, företagare och bybor i Måttsund!

Ingela Åström, webbredaktör
för Måttsunds hemsida

Visst kommer ni väl ihåg att gå in på Måttsunds hemsida?

Där hittar ni information om kommande aktiviteter såväl som kuriosa, historik och reportage från aktuella händelser. Samtliga nummer av Måttsundarn finns publicerade på hemsidan.

Har ni en aktivitet som ni vill att Måttsundsbor ska få information om, så är hemsidan ett bra forum för detta.

En grundtanke är att allt som kan tänkas vara intressant rörande Måttsund ska finnas på denna plats. Vi tar därför tacksamt emot förslag angående hemsidans innehåll och material att publicera på platsen. Skriv och berätta!

Vi vill också passa på att uppmärksamma alla föreningar och företagare – stora som små – att gärna marknadsföra sin verksamhet via Måttsunds hemsida. Skicka in material till vår webbredaktör, exempelvis länk till företagets hemsida, kontaktinformation, logga, osv. Företagare och föreningar som redan finns på hemsidan, för er är det dags att se över publicerat material, eventuellt behöver detta uppdateras. Ni hittar till hemsidan via Lule Byaforums webbplats: **Byar i Luleå**.

Eller via hemsidans adress: http://byar.lulea.se/index_by.asp?village=72

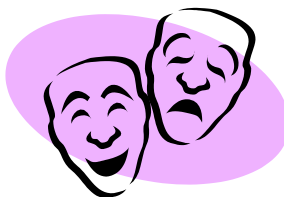
Har ni material som behöver uppdateras, helt nytt material som ska publiceras, frågor eller förslag angående hemsidan? Kontakta vår webbredaktör Ingela via e-post: ingela.astrom@edu.lulea.se

Ingela

Revy i Måttsund?

Många byar med självaktning har en egen revy med byaunderhållning där aktörerna är byns egna förmågor. **Varför inte skapa en revy i Måttsund?**

Måttsund är en by med gamla anor. I Medborgarhus har många revyer och artister haft sina uppträdanden genom tiderna. Det finns många berättelser om den tiden. Här finns det plats för ca hundra personer i den stora salen, kök med porslin, en scen med belysningsramp, draperier, musik- och högtalaranläggning.

Kan det bli bättre?

I Måttsund måste finnas de bästa förutsättningar för att starta upp en revy med lokala aktörer.

Anders Eriksson berättar om den revy i Rian där han har medverkat och föreslår ett bildande av en revygrupp i Måttsund

Anders Eriksson som bor i Måttsund sedan ett par år har väckt frågan om intresse till Intresseföreningens styrelse.

Anders kommer ursprungligen från Överkalix men har varit bosatt i Rian, en mindre by som ligger nära Kalix.

Han medverkade där i en revy tillsammans med 8- 10 personer i varierande åldrar, allt från ungdomar till pensionärer.

Det var ett uppskattat projekt som bidrog till en stark sammanhållning och gemenskap i byn. Alla erbjöds att delta i underhållningen, med musik, sång, sketcher (lokala händelser, berättelser mm). Allt innehåll var kanske inte det mest perfekta i underhållningen, det viktigaste var att både aktörer och publik skulle ha en trevlig stund tillsammans. Projektet inbringade också pengar till Rians byaförening som i sin förlängning gynnade byns utveckling i andra projekt.

I Rian ordnades det fyra föreställningar per år under februari månad, två helger efter varandra, fredagar och lördagar. Programmet lades upp med två timmars underhållning per kväll med möjlighet att köpa kaffe och fika i pausen, möjlighet fanns även att kunna köpa annan dryck om så önskades.

En intresseförfrågan har satts upp på byns annonsplatser i Måttsund under hösten där en första träff ordnades i Medborgarhuset den 24 november.

Till träffen kom det ca 10 personer som tror att bildandet av en revy i Måttsund är ett bra förslag. Det finns ett behov av underhållning, kanske liknande det som gjordes i Rian. Behov finns också vid andra tillfällen såsom underhållning under surströmmingsfester, valborgsfirande och firandet av första advent. En andra träff är beslutad den 11 januari 2012 kl. 19.00 i medborgarhuset.

Känner du dig intresserad och vill veta mer, kom dit så får vi träffas och spåna vidare, vi behöver din insats till Måttsundsrevy´n. Hjälp gärna till att sprida budskapet vidare om du känner någon som du tror är intresserad.

Alla är välkomna att anmäla sitt intresse till Anders. Förutom aktörer som uppträder på en scen finns även behov av någon som skriver sketcher och utför andra tillhörande uppgifter.

Nisse

Festkommittén

Ingenting varar för evigt även om man önskar att det vore på det sättet. Festkommittén har under några år ordnat med trevliga och underhållande pubaftnar i Medborgarhuset, två gånger per år.

De har tagit ansvar för helheten av festen, allt från planering, inköp, genomförande till att redovisa en färdigräknad kassa.

Målsättningen har varit att gästerna ska ha trevligt och trivas och att festen ekonomiskt ska gå ihop, helst gå med vinst.

Att ordna en pubkväll innebär en hel del jobb med förberedelser, inköp, ställa i ordning och pynta lokalen, sälja och servera och ta hand om efterarbetet då festen är slut. De tycker själva att de inte har varit så mycket jobb då det mesta har blivit ett rutinarbete, var och en vet vilka sysslor som ska göras. Den senaste Pubkvällen som ordnades efter surströmmingsfesten hade de inget planeringsmöte innan, allt gick på rutin och det fungerade.

Festkommittén har i grunden bestått av fyra tjejer, **Carina** Kallioniemi, **Cecilia** Westerberg, **Petra** Djärv och **Annika** Sundberg där Petra har varit sammanhållande.

Carina Kallioniemi, Cecilia Westerberg, Petra Djärv och Annika Sundberg tillsammans med sina män, Magnus Djärv, Johan Westerberg, Fredrik Kallioniemi och Rolf Sundberg.

Som det alltid är med tjejer så drar de alltid män till sig. Festkommitten är inget undantag då deras äkta hälften också har ingått, **Magnus, Johan, Fredrik och Rolf**.

Festkommitten har på så sätt bestått av åtta mycket kompetenta festfixare som vi alla i byn har haft stor glädje av.

Festkommitten har själva efter moget övervägande valt att vilja överlämna uppdraget till nya kreativa krafter. Det är ett roligt jobb där man får träffa många trevliga måttsundare. Allt kunnande och erfarenheter finns väl dokumenterade för att det ska vara enkelt för nya festfixare att ta över sysslan. Om du har intresse, eller vill tipsa om någon eller några som kan ha intresse, att ta över uppdraget är du välkommen att meddela det till Intresseföreningen.

Ett STORT Tack till den avgående Festkommitten som har gjort ett mycket fint jobb, till allas glädje!

Nisse

Gruvor i Måttsund

Det är inte bara vår fjällvärld som har sett en gruvnäring utvecklas, utan det har under ett par århundraden skett småskalig gruvbrytning även här nere vid kusten. På Kallaxön finns ett betydande dagbrott, där man under många år har utvunnit fältspat. (Nej, gruvan på Kallaxön finns förvisso på Kallax byamark, men många måttsundsbor hade säsongvis arbete och inkomst där, så den är värd att nämna i sitt sammanhang).

Grubrytningen på Kallaxön inleddes år 1905, sedan man hittat en stor åder av röd och fin fältspat som låg ytligt i berget och därmed var lätt att spränga loss.

Marknaden för fältspaten fanns i Tyskland, där den krossades och blandades med malmen i masugnarna, som ett reduktionsmedel vid framställningen av kolstål (järn).

Transporterna av fältspaten skedde med lastfartyg under den isfria tiden av året, ned till Tyskland. Brytningen av fältspat i gruvan på Kallaxön pågick sommartid fram till omkring 1938. Sedan utfördes en del efterarbeten och uppstädning i området till en bit in på 1940-talet.

Atle Nilsson och **Markus Nilsson** från Börtnäsheden, liksom **Einar Sundkvist** från Måttsund finns omnämnda i lönelistorna från gruvan, men många, många fler måttsundsbor har funnits på plats där under sommarsäsongens arbeten.

Många förfärliga olyckshändelser ägde rum i gruvan. Den första skedde när 25-åriga **Levi Johansson** från Mörön tände på stubinen och tryckte ner ½ dynamitpatron i borrhålet. Stubinen var för kort, laddningen gick av för tidigt och laddstaken flög upp genom bröstet på honom och stack ut ur ryggen.

Levi drog själv ut staken, gick uppför stegen från dagbrottet och blev transporterad med roddbåt till lasarettet i Luleå. Men där dog han efter fyra dygn under svåra plågor. Sammanlagt miste sex personer livet i dödliga olyckor under gruvåren.

Den som i dag har tillgång till båt kan göra en intressant utflykt till Kallaxön och schaktet som vittnar om gruvepoken. På västra spetsen av Kallaxön finns en kaj, med djupt vatten där även segelbåtar med köl kan gå in. Och på Granholmen, som numera är en udde på Kallaxön, finns en klubbstuga och en gästhamn som är tillgänglig för alla.

Ett besök på Kallaxön (skidor på vintern, båt på sommaren) ger oss en bit av vårt kulturarv och en inblick i vår ekonomiska historia.

En annan mineralbrytning i ett stort dagbrott startade på Måttsunds marker, nära gränsen till Kallax by, under 1970 talet. Det var mineralet Gabbro, en vacker svart bergart, som bildats på stort djup nere i jordskorpan, som var intressant för brytning. Vilka geologiska processer som fört upp gabbro till ytan just här är inte helt känt.

Även gabbro används som reduktionsmedel vid järnframställning, och leveranserna av gabbro från dagbrottet i Måttsund gick under några år till järnverket i Luleå. Brytningen har nu upphört, bland annat för att arbete i dagbrott är relativt billigt, medan att följa ådern ned på större djup kräver betydligt större resurser (för att pumpa bort grundvatten, att spränga fram transportvägar m m). Det finns kvar en del krossmaterial av andra mineral (gnejs m m) i dagbrottet, vilket använts till vägbyggen och annat, i en jättelik hög som nu ägs av entreprenadföretaget JM, enligt uppgift.

Den som vill titta på gruvan, kan åka vägen från Måttsund mot Kallax. Något hundratal meter före Kallax by finns en bred infartsväg till vänster. En bit in syns en kraftig vägbom av järn. Så man måste lämna bilen där. Men med cykel går man lätt förbi bommen. Innanför bommen finns en bred asfalterad väg i gott skick rakt in i skogen. (Den byggdes för att den täta trafiken av lastbilar lastade med gabbro skulle kunna mötas längs hela sträckan till och från gruvan).

Eftersom vägen är bilfri, är den mycket fin att promenera på för den som skjuter en barnvagn eller går ut med vovven. Efter ungefär en kilometer kommer man fram till det stora dagbrottet, där en del av marken nu är täckt av en bara halvmeterdjup grund sjö med rent klart regnvatten. (Perfekt för barnen att plaska i medan far och mor fikar vid kanten, under sommaren).

Det finns uppgifter om att någon under 1800-talet ansåg att det finns silver i Öberget, längs vägen mot Antnäs. Han påbörjade en brytning för hand (allt skedde för hand på den tiden) och högg in en omkring två meter lång gång i bergsidan, med ståhöjd, ungefär som en dörröppning.

Öppningens finns kvar, men ingen dokumentation i övrigt, bara en muntlig berättelse. Den kallas på lulemålet för 'Dillapet-gruvan'. Det är en mycket hånfull benämning. 'Dilla' på lulemål betyder schwamla, tala nonsens, och en 'dillapet' (en Schwammel-Petter, rakt översatt) kallades den som ansågs orealistisk och levde lite i drömmar, lite 'i det blå' som vi säger ibland. Men inget är nu känt om personen, vem han var, och varpå han grundade sin förhoppning om silver.

Bertil

Medlemsmöte i Bäckmellanbodarna

Intresseföreningen ordnade ett medlemsmöte i Bäckmellanbodarna den 9 oktober. Det var en mycket lyckad dag med intressant innehåll, trevliga människor och ett strålande väder.

Träffen lockade ca sextio personer där var och en tog sig själv till fäbodvallen. Några tog cykeln till hjälp, andra promenerade och de flesta körde bil. Ett budskap på affischerna som i förväg hade satts upp i byn, var att ta med sin granne till träffen. Det är inte alltid så lätt för alla att färdas, dessutom är det så mycket trevligare att se många måttsundare samlade.

Mötet/ träffen inleddes med att Intresseföreningens ordförande **Birgitta Ahlman** hälsade alla välkomna. Syftet var att informera byborna om de aktiviteter som sker och planeras i Måttsund.

Anders Eriksson, som har bott i Måttsund sedan ett par år, har föreslagit att vi ska starta en revygrupp i Måttsund, (se separat artikel).

Inledningen och marknadsföringen av projektet gjorde han på ett överraskande sätt, då han drog ner byxorna till knäna samtidigt som han berättade en historia.

Förslaget om en revygrupp väckte intresse hos publiken där några anmälde sig att delta.

Jessica Bergman berättade därefter om skapandet av ett ”digitalt hus och ungdomsgård” i Medborgarhuset där ungdomarna **Olle Palmgren** och **Simon Sjögren** deltar, tillsammans med **Tomas Andersson** och Jessica. Projektet har pågått under hösten och beräknas vara driftsatt, januari 2012.

Måttsunds ungdomar har fått **89 375 kr** i bidrag från Länsstyrelsen för att skapa det ”digitala huset” som innebär internetanslutning, visning av storbild, spel, musik med förstklassigt ljud. Det är en spännande utveckling som sker i Medborgarhuset och gör det intressant för såväl ungdomar som övriga bybor. I nästa nummer av tidningen kommer projektet presenteras närmare.

Nisse Nordlund berättade slutligen om det arbete som har pågått i Bäckmellanbodarna. Förutom att stugan har renoverats har även utekällaren timrats upp och brunnsvindan satts upp.

Programmet för dagen avslutades med korvgrillning och en tipstävling som vanns av **Thure Eriksson** och **Jenny Ajanki** från Börtnäsheden.

Det var ett mycket lyckat och trevligt medlemsmöte som lockade många bybor till fäbodvallen med bästa tänkbara väder och strålande sol.

Nisse

Norrbottnens vackraste kalhygge

Årets vackraste kalhygge i Norrbotten finns i Måttsund enligt **Skoglig Samverkan i Norrbotten**. Hygget kan skådas när man åker norrut från Måttsund efter E4 där stora plakat är uppsatta och visar platsen. Det är **Aina Nilsson** som är ägare av hygget och visst tycker hon att det är roligt med uppmärksamhet, även om hon själv inte anser sig ha gjort något för utmärkelsen.

Dock framgår det att Aina tidigare har gjort ett val genom att hon har undertecknat en certifiering, som innebär att biologisk mångfald i naturen och miljöhänsyn ska tas utöver skogsvårdslagen vid avverkning. Speciellt roligt är att det är en kvinna som fick utmärkelsen.

Avverkningen har utförts av **Norra Skogsägarnas** entreprenör **Per Andersson** som har gjort ett bra jobb i Måttsund. Det representerar ett modernt skogsbruk och tillfredställer miljövänner. Biologisk hänsyn har tagits genom att trädungar, några träd och halvhöga stubbar har sparats.

Även om kalhyggen inte är särskilt vackra, så är det nödvändigt att underhålla sin skog. Skogen måste röjas och gallras för att slutligen avverkas för att låta ny skog växa upp. Efter avverkning ska hygget markberedas och efter två år återplanteras med nya plantor.

Utmärkelsen har uppmärksammats i TV men också av flera tidningar och journalister som har velat göra reportage. Aina är en svårtflirtad dam och har varit mycket restriktiv med intervjuandet där tidningen ”**Måttundarn**” är undantagen. För utmärkelsen visar Aina upp ett diplom som hänger på väggen och en yxa tillverkad av **Gränsfors Bruk Sweden**.
Ett Stort Grattis till Aina!

Nisse

Surströmming 2012

Ja, mitt i julbestyren brukar vi ju inte fundera på surströmming. Då är det andra delikatesser som planeras för julbordet.

Intresseföreningen har upplevt det vara jobbigt att kombinera aktiviteter för Måttundsdagen med palt, surströmmingsfest och pubafton på en och samma dag. Det är nog en upplevelse som många av oss känner, och kanske speciellt våra magar, som ska klara av att blanda palt, våfflor och hamburgare med surströmming på en och samma dag.

Intresseföreningen har därför beslutat att testa en ny variant, där delikatessen (surströmmingen) inmundigas i Medborgarhuset på premiärdagen som brukar vara en torsdag. Vi önskar skapa en trevlig surströmmingsfest med underhållning, som lockar många bybor i alla åldrar att njuta av delikatessen tillsammans. Visst låter det trevligt och för den som inte gillar surströmming kommer alternativt att erbjudas.

Birgitta

Det är nödvändigt att måla

En liten betraktelse om konsten.

Det är nödvändigt att segla, ska de gamla romarna ha sagt. Fast det sa de nog inte. Det hela är ett missförstånd. Det var Magnus Pompejus Gnaeus som år 67 före vår tideräkning, han var då 38 år gammal, fick i uppdrag av senaten i Rom att rensa ut alla pirater ur Medelhavet.

Han grep sig verket an med allvar. Delade in Medelhavet i sektioner för att systematiskt bedriva piratjakten med de tre skepp och de soldater som han hade fått till sitt förfogande.

Skeppen var vanliga storbukiga och ganska långsamma lastfartyg, och de hade inte någon chans att hinna ifatt de lätta och snabbseglande piratfarkosterna. Men det var just det som var Pompejus framgångsrika metod. Piraterna hann ifatt honom i stället.

Skeppen hade han byggt om så att lastutrymmena var tomma och utan mellanväggar. Där fanns soldaterna, omkring femtio i varje fartyg, beväpnade med svärd och huggbillar. Han hade låtit bygga breda kraftiga trappor upp till lätta stora manluckor över tre öppningar i fartygsdäcket.

När piraternas båtar kom ifatt ett av fartygen och hade kastat äntherhakarna över relingen och surrat fast fartygen vid varandra för att gå över och inspektera vilket byte som fanns att hämta i lastrummen, så stormade soldaterna upp genom manluckorna och högg ihjäl alla piraterna. Inom sekunder flöt deras kroppsdelar i vattnet runt båtarna. Piraterna var också väl utrustade med vapen, men överraskningseffekten var för stor liksom övermakten och de kom sig aldrig för att bjuda motstånd innan de alla var döda. Sedan borrhade man håll i piraternas farkoster, skar loss förtöjningarna och sänkte dem så att de inte skulle driva i land och ge en förvarning om att någonting var på gång inom piraternas vanliga revir.

Det var då Pompejus myntade uttrycket 'Navigare necesse est', vilket i och för sig säger att det är nödvändigt att segla. Men verkligheten var mycket bistrare än så. Han sa nämligen 'Navigare necesse est, vivere non necesse'. Vilket kan uttolkas 'Det är nödvändigt att segla, att leva är inte nödvändigt'.

Bakgrunden var att de unga soldaterna var missnöjda med att i veckor sitta instängda i sina trånga mörka gungande lastrum under långa händelselösa seglatser utan att kunna se ut. De hade visserligen små trevliga avbrott när de med ett vrål fick rusa upp ur manluckorna och ut i den friska havsbrisen.

Men nöjet var kortvarigt eftersom så snart piraterna var omvandlade till krabbmat och sakta sjönk ner i djupet, måste soldaterna genast tillbaka ned i lastrummen för att inte bli iakttagna från andra fartyg.

Soldaterna under däck knotade och ville ha bättre villkor, eller åtminstone lite ledigt ibland från brottsbekämpningen. Pompejus yttrande är då ett inte förtäckt utan ett mycket direkt hot. Ett dödshot mot de soldater som klagade på sin situation.

Att segla, dvs. deras uppgift att utplåna pirater, var nödvändig.

Att leva var däremot inte särskilt nödvändigt. Alltså, den som inte ville delta i piratjakten skulle gå samma öde till mötes som piraterna. Det var ett språk som soldaterna förstod. Missnöjesyttringarna stillnade, arbetet fortsatte.

Och deras hårda arbetsvillkor blev inte heller särskilt långvariga. Inom tre månader hade Pompejus lastfartyg rensat Medelhavet från alla pirater. Och det var lugnt längs handelsvägarna till sjöss under många decennier framåt.

Handel och ekonomi blomstrade i hela regionen i den nya fredliga tid som rådde. Kanske skulle vi behöva en Pompejus utanför Somalias kust i Adenviken för att komma tillrätta med dagens pirater? Fast det går nog inte. Vi har trätt in i en annan tid, där humanistiska värden råder, så Pompejus metoder är otillåtna.

Nu skulle den här krönikan inte handla om segling, utan om konst. ” Det sköna du bildar är mera än stoft, och åldern dess anlet förnyar”, säger Tegnér i dikten ’Det eviga’, på vår nyårsafton. Och frågan är just den: är det lika nödvändigt att måla som att segla? Svaret är obetingat ja. Det är absolut nödvändigt att måla.

Och jag har som enda reporter någonsin, fått i uppdrag av redaktionskommittén för kulturorganet Måttsundarn, att intervjua mej själv. I egenskap av konstnär.

Fast jag ska inte tala om min egen konst. (Den är ju min). Dessutom identifierar jag mej inte som konstnär. Och jag har ingen önskan att sälja någon av mina tavlor. De är ju mina. (Fast det är klart, att om någon bjuder mej en miljon kronor för praktverket Sabina i Sepia, så kanske jag veknar och säljer).

Nej, jag vill bara förklara varför det är nödvändigt att måla. Och det förstår den bäst som själv försöker.

Det är mycket enkelt. Man går in på Jala färghandel på Storgatan, när man ändå är i stan. Köper där en bit målarduk av linne. (Bomullsduk går också, men linne stoppar många hundra år längre). Duken ska vara förmålrad med vit grundfärg.

Bilden: Sabina i Sepia, 137 x 71 cm, olja på duk, av Bertil Öström, pictor

Så köper man en stor förpackning vit färg, zinkvitt eller titanvitt. Titanvitt är något vitare än zink, och vanligast för konstnärer.

Det går åt omkring tjugo gånger mer av vit färg än av övriga färger, eftersom man blandar alla färger med vitt för att få nyanser. Ja, sedan köper du några små tuber av gult, blått, rött och ev. andra färger som du tror att du behöver. Det hela kostar några hundra kronor. Men vad fanken.

Det bästa är att satsa på akryl- färger. De är vattenlösliga, lätta att tvätta bort (innan de torkar). Sedan de torkat går de inte att tvätta bort) och de torkar efter någon timme.

Oljefärger går lika bra att måla med, men linoljan torkar inte förrän efter flera veckor, så målningarna är lite besvärliga att handskas med innan de har torkat. Dessutom luktar de rätt starkt av linolja (som i och för sig luktar gott) så man behöver nästan ett eget rum för oljemålning, där det finns bra ventilation.

Ett par penslar kan vara bra att ha. Bättre med små platta penslar än runda, tycker jag. Målar man med akryl, så tvättar man bara ur penslarna under vattenkranen. Men penslar behövs inte alltid. Det finns de som målar med pekfingret. Själv använder jag ofta trästickor (ibland begagnade glasspinnar som jag skär av rakt, och tunt så de blir lite fransiga). En del lägger på färgen på duken med en tunn böjlig kniv. Man kan också använda gamla sugrör eller en bit näver eller lite vad som helst att måla med.

Nu till saken; varför är det nödvändigt att måla? Ja, igen, det förstår den bäst som har försökt. En stilla mörk vinterkväll, några snökorn faller nedåt och driver lite snett i vinden, ingen kommer troligen att komma på besök den här kvällen, det är tyst inne, man har tid att tänka. Så tar man fram sin avsågade plywood-skiva och lägger på bordet (så att inte färg hamnar på möbler och annat) stiftar fast duken på den, och betraktar den länge.

Det är nu man får en kick (den s.k. målarkicken). I en kombination av lugn och upphetsning börjar man skissa sin bild direkt på duken med en vanlig blyerts-penna. Motivet växer fram. När man är nöjd, konturerna är klara av den bild man vill skapa, så lägger man lite akrylfärg på en masonitbit, eller i små engångsmuggar av plast, eller i gamla matformar av plast, eller så. En stor klick vit färg, och bredvid små duttar av de övriga färger man vill ha.

Sedan börjar man stryka duken med sina färger. Bakgrunden först. Kanske en grå eller blå himmel. Enfärgat först, går bra, moln och andra nyanser kan man ordna till senare. Kanske ett grönt eller gråblått vatten. Därunder kanske en grön eller brungul jord. Om man nu lämnar målningen en timme och tar en fika så torkar akrylfärgen. Då är det ingen risk att man kan förstöra det man redan målat. Sedan tar man itu med det centrala motivet. Ansiktet på ett porträtt. Kroppen på den människa eller det djur du målar. Blomman eller föremålet du vill avbilda.

Den här vinterkvällen kommer att gå fort. Men när den är slut kommer du att vara lycklig. Mycket nöjd och lycklig. Och du har kvar din målning. Något som du har skapat. Varför är du så lycklig? Svaret är självklart. Därför att 'det är nödvändigt att måla'. "Colorare necesse est", som Magnus Pompejus skulle ha uttryckt saken. Fast i fallet med målaren och målaren är det också nödvändigt att leva. "Vivere et colorare necesse est". Både att leva och att måla är nödvändigt.

Bertil

Sommarboendet i Bäckmellanbodarna på 1950-talet

Jag fick en pratstund med **Siv Degerman** som växte upp på Svedjan (Schwiddja) där hon berättade om hur det var att bo i Bäckmellanbodarna under somrarna. Siv var två år när hon adopterades av **Albin** och **Karin Öström**. Där bodde hon tillsammans med ytterligare tre systrar till Albin.

Det fanns inga lekkamrater i grannskapet när hon växte upp. **Sigrid Johansson** på Granön blev därför hennes lekkamrat. När **Bror Johansson** körde över med mjölken till fastlandet på morgonen följde Siv med på återresan och var på Granön tillsammans med Sigrid under dagen och åkte hem när den tomma mjölkspannen skulle hämtas på kvällen.

Torgny och Siv Degerman

Varje sommar i slutet av juni bar det iväg till Bäckmellanbodarna, fäbodstugan och ladugården hade dessförinnan hade skurats upp och gjorts ren.

Kosthållningen varierade inte så mycket, det gällde att ha mat som var lätt att värma.

Torkad fisk och potatis var ofta återkommande på menyn. När slätterarbetet började fick Siv räfsa och vända höet vilket ofta gjordes tidigt på morgnarna. Det blev enklare när hon blev äldre då hon fick köra hästen, en uppgift som hon tyckte om. Det var också hennes jobb att trampa höet i ladan eftersom hon var yngst. Det var ingen avundsvärd uppgift, då det var varmt, dammig och stickigt.

Varje dag skulle mjölken fraktas ner till byn, en uppgift som sköttes av Albin. Han hade tillverkat en specialkonstruerad hållare på mopeden där han placerade mjölkhämtarna. Mjölken slogs sedan över i speciella spann för transport till producentföreningen. Djuren hade var sina ”bostäder”, korna i ladugården och hästen i regal, (en boda med pulpettak). Bärplockning skulle också göras på de lediga stunder som fanns.

Söndagarna var en högtidsdag då ofta bekanta kom cyklande från byn. De bjöds då på våfflor som var gräddade över öppen eld och serverades med grädde och sylt. På 1960-talet började nuvarande Sågträskvägen byggas som innebar att det blev liv och rörelse i Bäckmellanbodarna med mycket folk och många lastbilar. Vistelsen i Bäckmellanbodarna varade drygt en månad och visst var det skönt att återvända till Svedjan tyckte Siv.

Så här vid en tillbakablick förefaller det som om den tiden ligger långt tillbaka med tanke på den utveckling som skett. Men visst minns man den här tiden med glädje, säger Siv.

Birgitta

Arbetet med stugan i Bäckmellanbodarna.

Varje måndagskväll klockan 18 har man träffats, arbetat tillsammans, fikat och haft det gemyntligt. Från augusti hölls arbetsträffarna under förmiddagstid mellan klockan 9 och 12.

Förutom de som nämns i artikeln som arbetsledare har ytterligare ett antal killar ställt upp.

Under ett drygt år har ett idogt gäng jobbat för att ställa i ordning den fäbodstuga i Bäckmellanbodarna som Intresseföreningen förvärvade under 2010. Ett tiotal “gubbar” har varit engagerade och tycker att har varit både intressant och trevligt att jobba i projektet.

Rune Wikström, Örjan Löwdin och Ansgar Wågberg i full aktion och ser ut att ha trevligt

Projektet blev kanske inte det byaprojekt som det var tänkt, men har trots det fungerat mycket bra.

Det är en samling mycket skickliga och kompetenta yrkesmän som tillsammans ”i rådslag” har planerat och hjälpts åt i byggandet.

Rune Wikström som är en flitig dagboksskrivare har presenterat arbetsgången:

2010

- 14 sept hölls möte i Medborgarhuset angående köpet av Svedjastugan.
- 3 okt var en söndag. Då träffades ett gäng karlar på fäbodvallen för att planera arbetet med röjning av området och reparation av det befintliga vindskyddet.
- 5-6 okt lades nytt plåttak på vindskyddet.
- 11 okt reparerades dörren till stugan.
- 13 okt buskröjdes runt stugan och Ansgar körde riset till majbrasan.
- 14 okt kom årets första snö, 2-4 cm.
- 17 okt täcktes skorstenen.
- 24 okt var en söndag. Ett större gäng, 20-25 kvinnor, män och barn röjde kring stugan och brände skräp.
- 28 okt fick vindskyddet i Sätet nytt tak.
- 22 nov höggs en brunnsstolpe på Smiths skifte.

Kjell Granström och Torbjörn Hermansson fixar till skorstenen, fint blev det!

Thure Eriksson gjorde här det omöjliga möjligt då han murade och reparerade den gamla ugnen.

2011

- 8 mars var det kvällsträff i Medborgarhuset för intresserade bybor. Filmen om Antnäs fäbodlar visades.
- 12 april hölls möte i Medborgarhuset. Upprustningen av stugan diskuterades och Ture Eriksson, Kjell Granström, Olle Hermansson, Örjan Löwdin, Nisse Nordlund, Rune Wikström och Ansgar Wågberg åtog sig att vara arbetsledare och ansvar för arbetet.
- 1 juni träffades arbetsledarna vid Bäckmellanbodarna för att gå igenom vad som borde göras och i vilken ordning.
- 5 juni arrangerade idrottsföreningen och intresseföreningen en träff på fäbodvallen. De flesta gick dit efter den gamla stigen från byn nedanför Gultmalen. Ett 50-tal deltagare bjöds på kaffe och korv.
- 7 juni i soligt och fint sommarväder lades plåttaket om på stugan. Arbetet slutfördes dagen efter.
- 13 juni avlägsnades tre varv tapeter samt tidningar från stugans innerväggar. Tidningarna var daterade från 1928 till 1934.
- 20 juni regnade det 42 mm under dagen. Från att arbetet hittills hade skett under måndagsförmiddagar mellan klockan 9 och 12

- arbetades det härefter under ljusa kvällar efter klockan 18.
27 juni Skrapning av väggarna påbörjades.
monteradesnockplåtar. Fortsattes skrapning av innerväggar tills timret blev synligt. Stubbar höggs bort och skorstensrenovering diskuterades.
- 4 juli renoverades skorstenen. Källaren fick ny stenläggning.
11 juli var Norrbotten varmest i landet. De flesta av gubbängnet hade tagit semester.
- 18 juli träffades gubbarna vid stugan för att planera det återstående arbetet. Ture ledde arbetet med att putsa spissidan och mura om toppen av skorstenen.
- 25 juli fick man besök av en tränande vasaloppsåkare. Detta renderade till att skorstenen senare fick ett välbehövt beslag. Myggen hade inte flygförbud den kvällen.
- 1 aug kom kaminen med utrustning på plats och arbetet med innertaket påbörjades.
- 8 aug kom innertaket på plats.
15 aug monterades taklister. Stugan lutade betydligt och det sydvästra hörnet blev upphöjt.
- 22 aug ribbspikades framväggen. Ansgar hade hämtat skärvsten för att bygga på källaren. Ett varv gjordes klart.
- 29 aug brädfodrades bakväggen. Olle hämtade timmer från en gammal lada för överbyggnad av källaren.
- 5 sep spikades knutbrädor och rödfärgades stugan. Källaröverdelen byggdes hemma hos Rune.
- 12 sept blev arbetet inställt eftersom det regnade hela dagen
19 sept flyttades överdelen till källaren från Långbackavägen till Bäckmellanbodarna. Ture bistod med traktor, vagn och lyftanordning.
- 25 sept kom plåtbeslaget till skorstenen på plats. Prydligt och fint blev det.
- 26 sept byttes låsanordningen ut, kaminen proveldades och brunnsstolpen impregnerades genom koleldning.
- 2 okt pyntade feministerna inne i stugan.
3 okt fick källaren tak.
9 okt anordnades återigen en träff på fåbodvallen för att bland annat förevisa den fina stugan. Intresseföreningen bjöd ett sextiotal intresserade på fika.
- 10 okt grävdes gropen för brunnsstolpen.

17 okt
24 okt

monterades brunnens utrustning.
flyttades det befintliga dasset (Sveriges finaste enligt Nisse)
till andra sidan av bäcken. Syllar lades ut över bäcken. Ture
bistod med traktor.

31 okt
7 nov

lades plåt på dasstaket. Birgitta kom och bjöd på fika.
gjordes viss justering av brunnsutrustningen samt en del
röjningsarbete. Intresseföreningens styrelse har säkert med
sig hela byns befolkning när vi här vill rikta ett varmt tack
till det idoga gubbängat för det arbete de har utfört. TACK!

Bordskonferans och rådslag efter dagens arbete, Thure Eriksson, Kjell Granström, Örjan Löwdin och Rune Wikström

Ingrid

Bredband i Måttsund, modernisering

Måttsund var den första by i kommunen som fick bredband året 2001, där ett fibernät anslutet till brunnar eller kopplings-skåp vidare anslöts till fastigheter via kopparledning. Det var ett resultat av en aktiv Intresse-förening och de unga drivkrafterna **Petter Edin** och **Anders Burman** samt dåvarande chefen för Luleå Energi **John Oskarsson** som gärna ville testa ett pilotprojekt i Måttsund.

I takt med tiden så har bredbandet som byggdes blivit omodernt, dels beroende på den tekniska utvecklingen men också på att kopparledningen inte möjliggör snabba överföringar och bandbredd på lika sätt som med fiber. Trots gammalt nät och tekniklösning har bredbandet i de flesta fall fungerat bra i Måttsund och de slangar som grävdes för tio år sedan kunde även användas vid framdragningen av fiber. Moderniseringen innebär att anslutna i Måttsund har fått samma möjligheter som erbjuds i Stadsnät och i andra byar såsom 100 Mbps- tjänster, bredband, IP-telefoni, TV- utbud, möjlighet att beställa filmer, hockeymatcher mm.

Inför beslut om en ombyggnad var det en önskan och ett krav från Lunet att de dels skulle få behålla alla sina 120 kunder i Måttsund men också att de skulle få 30 nya, dvs. 150 kunder. Resultatet blev näst intill lysande, Lunet förlorade visserligen några kunder men fick många nya. Idag är 178 kunder anslutna i nätet.

En bild tagen av Tomas Nilsson, ansvarig för ombyggnaden av nätet i Måttsund

Lunet, som är ett kommunägt företag (Luleå Energi och Lulebo) har varit ansvarig för ombyggnaden där **Tomas Nilsson** från Rosvik (ursprungligen från Alvik) har varit kontaktperson och projektansvarig.

Förutom Lunet själva så har även entreprenörerna **Luleå Energi**, **SMS AB**, **Eltel** och **BAM** (Bodens Anläggning och Mekaniska AB) deltagit.

Ombyggnaden har inneburit att hela stamnätet har bytts ut, all teknik i kopplingskåp och brunnar har flyttats till en ny nod placerad i en nybyggd kur vid Måttsundsskolan. Varje kund är unik i systemet som har en egen förbindelse (fiber) från sin fastighet till noden, byggnadssättet benämns ”**fiberflow**”.

Tomas med entreprenörer tycker att det har varit mycket trevligt att jobba i Måttsund. Vädret kunde inte ha varit bättre då det var strålande sol varje dag med trevliga människor.

Projektet komplicerades genom en samtidig nybyggnad av ett bredbandsnät i Lulsundet där 320 villor skulle anslutas.

En bild tagen då kuren för noden sattes upp, **Ivar**, **Erik** (sittande), **Tomas** och sonen **Robin**

Sommaren blev därför jobbig för Tomas och hans manskap (alla var män) då två stora projekt skulle göras samtidigt. Det är stor skillnad på människors mentalitet beroende på var de bor. I en stad uppstår frågor och besvärligheter om ett kort kabeldike ska grävas på den egna tomten medan man på landsbygden (Måttsund) gräver kabeldiken som har varit hundra meter eller mer utan minsta tvekan eller ifrågasättande.

Genomförandet har fungerat bra där utsedda kontaktpersoner har tagit ett stort ansvar för sina skåp. Framdragningen av fiber för de gamla kunderna har för de allra flesta fungerat mycket bra där jobbet i många fall har gjorts i grannsamverkan.

För de nya kunderna var det inte lika enkelt då det innebar en hel del grävande. Projektet startade i våras med en tröghet som innebar att det inte hände så mycket eftersom alla verkade vänta på varandra. Men som det är med ketchupflaskan, först kommer ingenting och sedan kommer allt.

En bild tagen av Roland där han hjälper en granne med kabeldragning

Roland Johansson, som var kontaktman för ett av skåpen, vågade starta upp ett försök att dra fram sin fiber i slangen trots att kopparledningen var fungerande. De allra flesta hade nog inställningen att vänta med att dra fram sin fiber fram att kopparledningen skulle kunna användas som dragfjäder.

Roland visade att fibern kunde dras fram trots att kopparledningen var i drift, han visade på så sätt vägen för alla andra kabeldragare i byn.

Den lyckade metoden bidrog starkt till att all fiber var framdragna till skåpen i utsatt tid enligt planen.

Den 90 meter långa dragfjädern, eller ”käppen” som den också benämns, (lånad av Lunet) var till stor hjälp i jobbet.

En viktig del i projektet var att borra ett hål genom husväggar och tillse att kopplingsdosan hamnar på den plats som kunden anvisat.

Bilden visar Håkan Brännström vid indragning av fiber till Medborgarhuset.

Det gäller att göra noggranna mätningar och bedöma rätt nivå på innegolvet, från utsidan. En felborrning kan leda till stort missnöje hos kunden.

Håkan Brännström som var en inhyrd entreprenör från BAM utförde borrningarna på ett berömvärt bra sätt till allas belåtenhet.

Trots det myckna regnandet under hösten, då kopplingar, svetsningar av fiber och borrarningar genom väggar skulle göras, måste projektet i Måttsund betraktas vara mycket lyckat.

Lunet med Tomas Nilsson som ansvarig har utfört moderniseringen av bredbandsnätet i Måttsund på bästa tänkbara sätt. Projektet har genomförts enligt den tidsplan som var utsatt och utan långt driftavbrott för den enskilde kunden.

Det kvarstår en del återställningsjobb att göra efter alla uppgrävningar. Med tanke på att marken sjunker ihop är det ett klokt beslut att utföra den slutgiltiga finputsningen till våren.

Bilden: Projektören Stig Jacobsson, Lunet visar kopplingar i noden där varje kund är unik

Det var inte alla i byn som nappade på tillfället att dra in fiber till sin fastighet som sannolikt berodde på mycket grävande och långa kabeldragningar. Enligt projektören **Stig Jakobsson** på Lunet har vissa platser förberetts för att nya kunder ska kunna anslutas i framtiden. Det är även möjligt att ansluta kunder i Ollbacken, Börtnäsheden och i Kallviken i en framtid då tekniken möjliggör att avtappningar att kan göras.

Nisse

Medborgarhuset i förändring

Året närmar sig sitt slut och vi konstaterar tyvärr att vi inte hann med att värva medlemmar till Medborgarhusföreningen som vi hade planerat. Glädjande är det däremot att vi har kommit överens med Intresseföreningen om ett avtal som möjliggör att byns ungdomar har rätt att installera digital utrusning för storbild, musik, spel och bredband.

Medborgarhusföreningen ser även den digitala utrusningen vara attraktiv som enligt avtalet har rätt att använda utrusningen vid uthyrning.

En förhoppning är att tekniken ska leda till ökad uthyrning men också att den ska leda till intresse i byn för ökat medlemsantal.

Vi vill att Medborgarhuset ska vara en gemensam resurs i byn där alla ska känna tillhörighet och gemenskap. Vi har en målsättning att vi under året 2012 har värvat och uppnått 150 medlemmar i föreningen.

Det är byns ungdomar som har gjort det möjligt att digitalisera Medborgarhuset och göra det intressant. Alla i byn tros ha glädje av utvecklingen som skapar nya möjligheter för gemenskap genom att t.ex. via bredband visa idrottsevenemang, hockeymatcher mm. Den teknik som installeras och det projekt som utför installationen beskrivs närmare i nästa utgåva av tidningen.

Utöver den digitala tekniken har den lilla salen försetts med en tavla för presentationer, med filduk och blädderblock som underlättar vid möten och sammanträden.

Även det en förhoppning att det ska leda till ökad uthyrning, en lämplig lokal för möten, utbildningar mm.

För att bli medlem i föreningen betalar man först en insats på 100 kr, ett belopp som återbetalas vid utträde eller när man flyttar från byn. Medlemsavgiften är per år 150 kr.

Om du under innevarande år (2011) betalar 250 kr (insats + medlemskap) avser det medlemskap för året 2012.

Betalning av insats och medlemskap gör du till **Bankgiro: 5974-9234** eller genom att kontakta kassören **Bo Öström**.

Måttsunds Medborgarhus Ekonomiska förening, Styrelsen

Fäbodliv

Jag blev ombedd att ge några glimtar från uppväxten på en fäbod. Det är kanske inte så unikt; många i min generation tillbringade som barn de tre sommarmånaderna på fäbodvallen. För mej var det Inrebyns fäbodlar som blev sommarvistet, den fäbodvallen är ju än i dag märkligt välbevarad, med de flesta av stugorna ännu på plats och väl omskötta, som ett utomhusmuseum, även om skogen nu växer upp och tränger sig på och det öppna landskapet kring vallen är ett minne blott.

Vi flyttade ut till fäboden i den tidiga delen av juni, och fyrhjulsvagnen som drogs av det lite hetsiga och storväxta svarta stoet Sara var lastad med kärl och klädesplagg och matvaror. Våra kor, sju stycken, gick före, och vi barn hade till uppgift att med vidjor i händerna hålla dem på vägen, och om de ville avvika in i skogen så gällde det att springa ifatt och genskjuta dem och driva dem tillbaka till fäbodvägen, som gick ut från byn längs Rinnelbacken (kallas numera Rinnelvägen).

[För den som undrar över namnet, så var en Rinnel på Lulemålet en säsongbäck, alltså en bäck där det bara rinner vatten ibland, mest under snösmältningen på våren, och ibland under ihållande regn om höstarna]. Vägen fortsatt upp förbi den nuvarande Skoterdemonteringen och vidare genom skogen över det som senare kom att bli slalombacken vid Måttsunds skidanläggning. Sedan gick den vidare genom Våtgropparna (Våtgrobben, på Lulemålet), och över Dunderheden (Donderheida) där ett märkligt fenomen än i dag kan höras för den som far den vägen med häst; det kommer längs en kort sträcka liksom ett eko ur marken när tunga hästhovar går där över, som om det fanns håligheter där nere under sanden. Någon förklaring till detta fenomen har ännu inte gått att få.

Livet på vallen upplevde jag som behagligt. Minnen är alltid bedrägliga, man brukar säga att vi skapar våra minnen, men för mej var sommarens månader ett enda långt äventyr. Jag var också så pass liten när jag bodde där att jag inte behövde delta så mycket i det arbete som pågick med slåttern och senare med kornskörden, vilket utgjorde ett hårt arbete för de som var vuxna, med långa dagar av arbete i det ständiga dagsljuset.

Men medan karlarna mest var nere på ängarna och arbetade på den svarta myrjorden, så var livet på själva fäbodvallen en kvinnovärld. Kvinnor som för hand mjölkade korna morgon och kväll, som lagade mat över den öppna

elden i stugorna (elektricitet fanns inte och finns fortfarande inte på vallen), som diskade mjölkkrämlen i det kokande vattnet vid gjutjärnsgrötan intill brunnen.

Måttsundskonstnären **Gunnar Johansson** (som gick bort tidigare i år) har målat denna akvarell från Inrebyns fäbod. Gunnar som var rullstolsburen besökte aldrig vallen, utan han har målat den med ett fotografi som förlaga. Fotografiet var taget omkring år 1940. Personerna som är avbildade kan möjligen ha varit min mor **Dagmar** (som står upprätt) och **Elsa Palmgren** (framåtböjd över gjutjärnsgrötan). Men uppgifterna är osäkra.

Och jag upplevde aldrig att det gick någon nöd på oss där ute i skogen, det var som ett paradiset, några björnar fanns inte då, det fanns inget att vara rädd för, några vargar fanns inte i hela landet, och man kunde ströva fritt omkring längs stigar och körvägar. Och mat fanns alltid, rikligt och ofta, och sömnen i kammaren i fäbodstugan var djup och trygg.

Det finns många, många episoder att berätta från fäbodlivet, men det blir för långt att ta med här. Jag ska bara berätta en liten detalj, om en lek som vi barn hade vid vadet där korna gick över fäbodbäcken och där de brukade stanna till en stund och dricka av bäckvattnet i långa sugande drag. Där var bäcken ett par meter bred och grund. Vi bröt oss långa björk- och tallkvistar och när de stora glänsande blågröna trollsländorna flög förbi så slog vi ned dem med kvistarna och tryckte fast dem i gräset. Sedan tog vi dem med

handen och surrade fast den långa bakkroppen med grässtrån vid decimeterlånga barkbitar. (Ja, det var förstås inte så snällt mot sländorna, men det tänkte vi inte mycket på då). Sländorna orkade inte lyfta med barkbitarna, utan de flög förtvivlat med alla fyra vingarna för att komma loss, och då körde barkbåtarna under dem i god fart fram och tillbaka över vattenytan vid vadet, så att vattnet riktigt plogade med bogsvall framför fören på barkbåtarna. Och så ordnade vi tävlingar med varandra om vems båt som var snabbast.

Bertil

Adventsfirande

Första advent firades i Medborgarhuset i sedvanlig ordning där Intresseföreningen bjöd på kaffe, glögg och fika som Måttsundsskolans Klass 5 serverade. Intresseföreningen hade också ställt i ordning ett pysselbord för de minsta som var mycket välbesökt. Det är alltid svårt att uppskatta hur många besökare som kom för att fira advent men att det kom Ca: 200 personer är nog en bra uppskattning. Skolan hade också ordnat med ett lotteri där vinsten går till en skolresa.

Intresseföreningen har en inriktning att uppmuntra byns egna förmågor att framträda och underhålla.

Underhållningen under advent gjordes av sju klämmiga tjejer och en grabb, **Emma, Lova, Ameli, Maria, Ellen** (två flickor), **Sofia**, och **Lukas** från Måttsunds Fritids som sjöng julsånger under ledning av **Johanna Lindgren**.

En bild av den käcka och klämmiga sånggruppen

Systrarna **Jenny** och **Vilma Ajanki** från Börtnäsheden med gitarrist gjorde därefter ett uppskattat uppträdande. Underhållningen avslutades med jullåtar som spelades på dragspel av **Nisse Nordlund**.

Finns det något bättre än när barn sjunger julsånger? Även om en Revy startar i Måttsund som kanske gör ett uppträdande vid nästa års adventsfirande, är det en förhoppning att barnen uppmuntras att sjunga julsånger även nästa år. **Tack till Jenny, Vilma och barnen från Måttsunds Fritids för sitt fina uppträdande!**

Nisse

Måttsunds-Kul

Redaktionen efterlyser roliga historier och berättelser som har ett ursprung eller en koppling till Måttsund.

Vi som jobbar i redaktionen hjälper gärna till med skrivandet och det uppskattas särskilt om historien kan skrivas i nederlulemålet. Skriv ett brev eller berätta!

I denna utgåva av tidningen bidrar **Bertil** och **Paul Öström** med två äkta måttsundshistorier.

Gott nog

En historia som daterar sig till 1940-tal och tillskrivs Nygårds-Gustav (som bodde vid Långbacken där Lars Stenvall och Marguerite Lampa bor i dag), lyder så här.

Gustav, som var ungarl och inte så förfaren i hushållets bestyr, blev hos en granne bjuden på ett glas saft, vilket var en nymodighet för honom. Han hällde glaset fullt, varvid grannfrun påpekade att man inte drack saften som den var utan att man bara skulle hälla lite saft i glaset och sedan späda ut den med fem delar vatten.

Gustav lät sig dock inte bekomma utan svepte glaset i ett enda drag, varefter han konstaterade:

- 'He er nou gott eutan vätn' (Det är tillräckligt gott utan vatten).

förmedlad av Bertil

Vacker sång (eller motsatsen?)

Leonard Andersson i Håmbel (där hans sondotter Ingrid Olsson bor i dag) var en lysande historieberättare.

Många av historierna gällde Johannes Vikström, allmänt kallad 'Knäbben', då han bodde på Knäbben (där Torbjörn och Barbro Ahlfort bor nu).

Det här är en av alla historier om 'Knäbben' och den utspelar sig när han var mycket gammal och låg på sitt yttersta. Då kom hustrun till hans äldsta son Atle till hans sjukbädd och sjöng en psalm. 'Knäbben' lyssnade och sa sedan:

- 'Be en Atle köp se en kanarispar'. (Be Atle köpa sig en kanariefågel).

förmedlad av tidigare Måttsundsbon Paul Öström

Nya i byn

Hej! Det är vi som är familjen Falck. Vi består av **Anna** och **Daniel**, barnen **Milton** snart 4 år och **Stella** 1 år och 8 månader. Vi har även hundarna Mynta och Timja som är av rasten Jack Russel Terrier. Vi flyttade in i vårt hus på Måttsundsvägen 723 i december 2010. Under sommaren och hösten 2011 har vi byggt till välbehövliga ytor som vi snart kan flytta in i.

Anna är uppvuxen i Måttsund, då med efternamnet Engström, och är glad över att vara tillbaka i byn igen. Sedan 6 år tillbaka jobbar Anna på Helex i Luleå som medlems-rådgivare och i reception.

Tycker om att träna, göra roliga saker med familjen, åka slalom, läser gärna en bok eller ser på en film.

Daniel är uppvuxen i Tårarjaur, en by ungefär 2,5 mil utanför Jokkmokk. Han jobbar som frilansande illustratör, främst med digitala bilder för olika uppdrag. Han har illustrerat en kollektion julkort som säljs i USA via sitt och sin partners företag Swedcard. Daniel jobbar även på bokhandel i Piteå.

Vi önskar alla en God Jul och Ett Gott Nytt År.

/Familjen Falck

ANSLAGSTAVLAN

Måttsund har utsetts till Årets by 2012!

Luleå landsbygdskommitté har beslutat utse Måttsund till årets by 2012 i Luleå kommun. Måttsund erhåller 15 000 kr i pris för utmärkelsen.

Våffeljärn att låna

Intresseföreningen förfogar två våffeljärn att kunna användas över öppen eld vid utflykter. De förvaras hos **Birgitta Ahlman** som sköter om utlåningen.

Medborgarhusföreningen har fått förslag och beslutat att skapa ett bibliotek där man både kan låna och skänka böcker. Om någon har två bokhyllor som är 60- 80 cm breda och inte används.

Meddela Nisse eller Ansgar.

Slyröjning!

Gagnér's grävmaskiner, som återställde våra gräsmattor efter bredbandsdragningen har erbjudit måttsundarna följande:

- Du som vill ha röjt bort din skog/sly får detta gratis, under förutsättning att firman får ta hand om avverkningen. Den säljs till Bodens värmeverk.
- Om du dessutom vill ha täckdiket får du själv stå för den kostnaden.
- Arbetet kommer att utföras under vintern.

Du når Emil Gagnér på telefon 070-311 7555.

/Birgitta

Nyckel till Svedjastugan i Bäckmellanbodarna förvaras och finns att låna hos Nisse Nordlund, tel. 073-816 4033.

Föreningar och alla boende i Måttsund! Anslagstavlan är till för oss alla, använd den då du vill informera. Kontakta redaktionen!

God Jul och Gott Nytt År

Det var många som hjälpte Mikael Sundberg att resa granen där Fredrik Sundberg kopplade belysningen

Jul- och Adventsgranen som pryder korsningen, Måttsundsvägen och Måttsunds Byaväg, är i år skänkt av granfogden **Mikael Sundberg**.

Ett STORT Tack till Mikael från Alla boende i Måttsund!

Du som är intresserad av tidigare utgåvor av Måttsundarn, de flesta finns. De kostar 20 kr per styck. Tala med Nisse eller Ingrid.